

Praktijkvoorbeeld Paschalischool in Den Haag

“Kinderen moeten het voelen en ervaren”

Het roer gaat om op de Paschalischool in Den Haag. Na dit schooljaar van visieontwikkeling, oriëntatie en scholing, wordt Onderzoekend en Ontwerpend leren de komende jaren in het onderwijs geïmplementeerd. Dit betekent onder meer dat geschiedenis, aardrijkskunde en wetenschap en techniek worden geïntegreerd, dat leerlingen zelf onderzoek gaan doen en dat de rol van de leerkracht ingrijpend verandert. Directeur Arjan van der Haar vertelt over dit proces en over de ambities.

Visie en uitgangspunten

Maatschappelijke opdracht

“Met het oog op de toekomst is het noodzakelijk dat kinderen kennis en vaardigheden ontwikkelen op het gebied van Wetenschap & Techniek. Daarom wordt onderwijs in W&T door het bedrijfsleven en door de overheid enorm gestimuleerd. Ook ouders vinden het belangrijk, want zij lezen in de krant dat technische studies veel kansen geven op de arbeidsmarkt. Het is de opdracht van de scholen om daar iets mee te doen. Dat is ook een belangrijke boodschap van 2032: in toekomstgericht onderwijs is W&T een belangrijk onderdeel van het curriculum.”

Onderzoekend en ontwerpend leren

“Wetenschap & Techniek is niet iets dat je uit een boekje leert. Kinderen moeten het voelen en ervaren. Als het gaat om wereldoriëntatie, kiezen wij voor ontdekkend en ontwerpend leren. Leerlingen formuleren hun eigen leervragen die ze zelf gaan onderzoeken.

Integratie

“We volgen voor wereldoriëntatie geen leerlijn. We nemen de kerndoelen als uitgangspunt, maar hoe kinderen aan die doelen werken, bepalen zij grotendeels zelf. We werken thematisch, zodat de verschillende kennisgebieden in de onderzoeken van de kinderen geïntegreerd en op een betekenisvolle manier aan bod komen.”

De praktijk

Jet-Net

“Wij doen mee aan Jet-Net, een project waarin basisscholen samenwerken met de stichting C3, Shell en het Wetenschapspunt Zuid-Holland. Wij zien dit als een uitgelezen kans om onderzoekend en ontwerpend leren gestalte te geven. Shell-medewerkers helpen leerkrachten bij lessen Ontwerpend en Onderzoekend leren, en C3 en het Wetenschapsknooppunt verzorgen de professionalisering van leerkrachten; C3 op het gebied van Onderzoekend leren en het Wetenschapsknooppunt op het gebied van Ontwerpend leren. Doordat wij veel Shellkinderen op school hebben - het Shellgebouw staat hier om de hoek - worden de lessen soms gegeven door ouders van onze eigen school. Een mooie vorm van ouderparticipatie.”

Onderzoek doen

Als gevolg van onze keuze voor Onderzoekend en Ontwerpend leren, moeten de methodes voor aardrijkskunde, geschiedenis, natuur en techniek de klassen uit. Die methodes dagen de kinderen niet uit tot Onderzoeken en Ontwerpen; het zijn eerder verkapte lessen begrijpend lezen. Wij willen dat kinderen zelf onderzoeksvragen formuleren, zelf onderzoek doen en de resultaten daarvan delen met andere leerlingen in de vorm van een presentatie. Zo leren kinderen ontzettend veel vaardigheden: ze moeten informatie verzamelen, verwerken en op waarde schatten en op zoek gaan naar de juiste bronnen, een boek, internet of iemand die veel verstand heeft van het onderwerp. Zo zijn kinderen echt aan het onderzoeken, ontwerpen en ontdekken!”

Onderzoekende cultuur

“Natuurlijk moeten leerkrachten leren om kinderen te begeleiden bij hun onderzoek. Daarom zetten we dit schooljaar fors in op verschillende vormen van scholing. Zo hebben we ontwerpstudiedagen gevolgd van het Wetenschapsknooppunt, waarin leerkrachten werden ondergedompeld in allerlei proefjes en activiteiten die ze met de kinderen kunnen doen. Het is belangrijk dat leerkrachten zelf ervaren wat de kinderen meemaken. Ook hebben we met het team een inspirerend hoorcollege gevolgd van Bas Haring over de vraag hoe je tot een goede onderzoeksvraag komt. Hij maakte duidelijk dat we daar vaak veel te moeilijk over denken en benadrukte dat je klein moet beginnen om leerlingen en leerkrachten eerst te laten ervaren dat onderzoek helemaal niet zo ingewikkeld is. Verder gaan we als team ook zelf onderzoek doen naar de effecten van bepaalde aanpakken of vernieuwingen. Wat levert het op? Door dit alles proberen we een onderzoekende cultuur in de school te creëren. Dat onze school vanaf volgend schooljaar een academische opleidingsschool is, zal daar ook aan bijdragen.”

Coördinator onderzoekend en ontwerpend leren

“Er is een leerkracht twee dagen per week vrijgesteld om dit alles aan te sturen, in de buitenwereld op zoek te gaan naar kennis, ervaringen en goede voorbeelden en samenwerking aan te gaan met relevante partijen. Kennis van buiten de school in halen; dat is de belangrijkste opdracht van deze coördinator onderzoekend en ontwerpend leren. Er zijn al heel wat samenwerkingen tot stand gekomen, bijvoorbeeld met de wetenschapsknooppunten Delft en Rotterdam, met de universiteit van Leiden en met de Erasmusuniversiteit.”

Expertise van ouders inzetten

“Vanaf volgend schooljaar gaan wij alle nieuwe ouders bij de intake vragen of zij het goed vinden dat we af en toe een beroep doen op hun expertise. Door onze ervaring met Shell-ouders in het project Jet-Net, weten we dat ouders het fantastisch vinden om hun eigen talent of passie te delen met kinderen. Dit mes snijdt aan twee kanten, want hiermee vergroten we ook de ouderbetrokkenheid.”

Aandachtpunten

De leerkracht

“Het allerbelangrijkste is de rol van de leerkracht. Die verandert ingrijpend. De leerkracht is niet meer de allesweter op het podium die overal een antwoord op heeft. Hij moet van z’n podium af, moet zich gedragen als coach en moet zijn vertrouwde werkwijze los laten. Dit maakt leerkrachten onzeker. Het is belangrijk om die onzekerheid te erkennen, leerkrachten ruimte te geven om dat te ventileren en hen de ondersteuning en scholing te bieden die zij nodig hebben.

Maar één ding is heel duidelijk: er is geen enkel excuus om *niet* mee te doen aan deze ontwikkeling: op deze school wordt dit van je verwacht. Ik stimuleer mensen om hierin samen op te trekken: ondersteun elkaar, ga samen lessen ontwerpen, kijk bij elkaar in de klas en geef elkaar feedback. Dat laatste is voor veel mensen trouwens óók eng. We moeten echt de tijd nemen voor dit proces.”

Meedenken

“Ik nodig leerkrachten nadrukkelijk uit om mee te doen aan de visievorming, zodat zij eigenaar worden van deze ontwikkeling en er invloed op uit kunnen oefenen. Er zijn gelukkig veel leerkrachten die het interessant vinden om mee te denken en er zijn ook leerkrachten die erop vooruitlopen en nu al op een onderzoekende en ontwerpende manier aan de slag gaan met W&T. Het werkt als een olievlek; steeds meer mensen worden enthousiast.”

Drie gouden tips

“Ga gewoon beginnen, met kleine, alledaagse onderzoeksvragen”

“Maak hiervoor tijd en middelen vrij en faciliteer een coördinator”

“Haal expertise van buiten de school in; vergeet de ouders niet!”

Meer informatie

Arjan van der Haar

avdhaar@paschalis.lucasonderwijs.nl

